

Erdogan - Turkiets starke man

Demokrati är som en spårvagn – ett medel för att ta sig till ett förutbestämt mål. När man har nått ändhållplatsen kan man stiga av. Så sade Turkiets president Erdogan i ett känt tal, och citatet speglar på många sätt hans presidentskap. Från att ha förespråkat demokrati, religionsfrihet och modernitet gick Erdogan till att bli en despot med en konservativ agenda. Denna film hjälper oss att förstå hur ett land kan gå från frihet till förtryck och lär oss att känna igen tecken på att en demokrati i små steg avskaffas.

Speltid: 58 min.

Från: 13 år

Ämne: Samhällskunskap, Svenska, Medier och kommunikation

Produktionsland:
Frankrike, 2016

Svensk version:
© Filmo, 2017

Ansvarig utgivare:
Micaela Boklund

Filmnr: 1793

För ytterligare källinformation:
Kontakta Filmo
08-445 25 50

Den karismatiska och vältalige Erdogan anträdde politiken första gången i Istanbuls kommunval, där han vann borgmästarposten. Han löste många av stadens problem och var mycket populär. Men när den islamistiska regeringen störtades i en statskupp ledd av militären sattes även Erdogan i fängelse. Där började han tänka ut en plan. Han skulle starta ett parti som kunde tilltala väst, ett parti som kunde leda Turkiet till ett EU-medlemskap. När Erdogan kom ut ur fängelset satte han sin plan i verket, och vann valet med sitt nya parti. Kraven som EU ställde på nya medlemsländer ledde Turkiet in på en ny, modern politisk bana.

Men det fanns de som var motståndare till den nya, EU-vänliga politiken. Militären hade sedan Turkiet utropades som stat 1923 haft stor makt, och landet hade vid många tillfällen varit styrt av militären. I förhandlingarna med EU hade militären inget att säga till om, Erdogan hade lyckats ta ifrån dem inflytande över landets utveckling. När Erdogan och senare hans partikamrat Gül kandiderade till presidentposten hotade militären med statskupp. Detta blev startskottet för en utdragen kamp mellan Erdogan och hans meningsmotståndare. En enorm utrensning påbörjades, och Erdogan lät fängsla hundratals officerare. Därefter uteslöts de partimedlemmar som inte sympatiserade med Erdogans politiska metoder. De som ägde de stora medieföretagen fick sina tillgångar konfiskerade. Kontroll och censur gjorde de stora tidningarna till propagandakanaler för Erdogan och hans parti. Idag har Turkiet högst antal fängslade journalister i världen.

Trots att landet gick i en tydligt odemokratisk riktning lyckades Erdogan få pengar av Internationella valutafonden, IMF, samt från

Bryssel. Han var inte längre beroende av EU:s välvilja, tvärtom var EU beroende av honom eftersom Turkiet var det enda landet med makt att dämpa de ökande flyktingströmmarna från Syrien in i Europa. Erdogan började stifta lagar som föreskrev hur man skulle leva, vad man fick äta och hur kvinnor skulle bete sig. Demonstrationer slogs tillbaka med våld. Anklagelser om korruption viftades bort som komplotter. När Erdogan utmanades om presidentposten av den kurdiska advokaten Selahattin Demirtas använde han medierna och staten för att framställa sig själv som den enda regeringsdugliga kandidaten. Konflikten mellan kurder och turkar blossade upp på nytt, och regeringsstyrkor gick till angrepp mot kurdiska orter. Anledningen till kaoset var – enligt Erdogan – att folk inte hade röstat på honom i senaste valet.

Idag styr Erdogan Turkiet med järnhand från sitt presidentpalats i Ankara. Mot sina meningsmotståndare har han startat rättsprocesser. Rättsväsendet är inte längre oberoende, och landet som en gång var en demokrati har inte många demokratiska institutioner kvar.

Nyckelord

Erdogan, demokrati, Turkiet, diktatur, EU, kurder, pressfrihet, censur, statskupp, militärjunta, propaganda, internationella relationer, populism, politik, nationalism, EU, Europeiska Unionen, mediastrategi, nyheter, fake news, källkritik, MIK, MIK-frågor, förtal, falska nyheter, PR, faktaresistens, korruption.

Diskussionsfrågor

1. För att förstå händelserna i Turkiet är det viktigt att förstå landets historia. Vad vet du om vilka grupper som har haft makt, och vilken typ av politik som förts under landets relativt korta historia?
2. Vad var Erdogan för slags politiker när han inledde sin politiska karriär?
3. Varför hamnade Erdogan i fängelse?
4. Vad var agendan för det nya parti som Erdogan startade?
5. Beskriv relationen mellan Erdogan och Gülenrörelsen. Varför förändrades relationen?
6. Varför ville Erdogan skapa goda relationer med EU, tror du?
7. I filmen sägs att processen fram till ett EU-medlemskap är viktigare än själva medlemskapet. Vad menas med det?
8. På vilket sätt förändrade EU relationen mellan Erdogan och militären?
9. På vilket sätt agerade militären för att behålla sin politiska makt? Hur svarade Erdogan?
10. I filmen sägs att Erdogan genomförde en politisk utrensning. Vad menas med det?
11. Vad hände med landets medier under Erdogans styre?
12. Hur har Erdogan bemött sina meningsmotståndare?
13. Varför blossade konflikten mellan kurder och turkar upp på nytt i samband med att Erdogan kandiderade till presidentposten?
14. Skulle du kalla Turkiet en demokrati idag? Varför / varför inte?
15. Hur är det att leva i Turkiet idag, tror du?
16. Vilket ansvar har omvärlden gentemot folket i Turkiet, tycker du?

Övning att göra i klassen eller i grupper:

Den amerikanske statsvetaren Robert A. Dahl är känd för att ha skapat kriterier för demokrati. Kriterierna är:

- **Fria och opartiska val** – ämbetsmännen väljs i ofta förekommande, opartiska val
- **Allmän rösträtt** – alla vuxna har rösträtt vid val av befattningshavare
- **Rätt att kandidera i val** – lika rätt att kandidera till de offentligt valda befattningarna.
- **Yttrandefrihet** – medborgarna kan uttala sig om landets politik utan att riskera något slag av förföljelser
- **Alternativa informationskällor (pressfrihet)** – det finns alternativa informationskällor som medborgarna har rätt att utnyttja och som skyddas av lagen
- **Föreningsfrihet** – medborgarna har rätt att bilda oberoende organisationer för att på så sätt förändra landets politik
- **Valda befattningshavare** – viktiga beslut fattas av valda ämbetsmän

Modellen kallas polyarki och går att läsa mer om på wikipedia (<https://sv.wikipedia.org/wiki/Polyarki>).

Vad innebär kriterierna?

Varför är de viktiga för en demokrati?

På vilka sätt kan Erdogans politiska handlingar sättas i relation till dessa kriterier?

Gå igenom kriterierna och försök avgöra om Turkiet lever upp till dem idag.

Internetkällor

<https://www.svd.se/om/recep-tayyip-erdogan> - Svenska dagbladet samlar artiklar om Erdogan.

<https://www.sydsvenskan.se/2017-04-12/sa-blev-erdogan-maktigast-i-turkiet> - Tidningen Sydsvenskan om Erdogans väg till makten.

<https://www.dn.se/nyheter/varlden/erdogans-familjeforetag-pekas-ut-i-miljonharva/> - Dagens nyheter om korruptionshärvan där Erdogans familj sades vara inblandad.

<https://www.transparency.org/country/TUR> - Organisationen Transparency International rankar årligen länder baserat på graden av korruption. Sidan är på engelska.

<https://www.svt.se/opinion/upprop-till-erdogan> - Debattartikel på Svt:s hemsida om de fängslade journalisterna i Turkiet.

<https://www.svd.se/erdogan--varldens-mest-forolampade-man> - Svenska dagbladet om rättsprocesserna mot Erdogans meningsmotståndare.

<https://www.globalis.se/Statistik/Pressfrihet> - Globalis om pressfrihet. Bakom sidan står Svenska FN-förbundet.

<https://www.globalis.se/Laender/Turkiet> - Fakta om Turkiet på samma sida.

<http://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/sveriges-diplomatiska-forbindelser/europa-och-centralasien/turkiet/> - Regeringens och Utrikesdepartementets informationssida om Turkiet. Här kan man också läsa om Sveriges relationer med landet.

<http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Kurderna/Kurderna-i-Turkiet/> - På säkerhetspolitik.se kan man läsa om kurderna i Turkiet i relation till landets militära och politiska historia. Bakom sidan står Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

<https://statensmedierad.se/download/18.2f86e6de1501d30083327b42/1444048005822/kom-igang-med-mik-skolbibliotekarier.pdf> - Statens medieråd om MIK-frågor

www.ne.se - Nationalencyklopedin

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheter skolsajt

<http://www.sverigeisiffror.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/> - Statistiska centralbyråns (SCB) lärar- och elevhjälp där du kan hitta statistiska underlag

www.filmo.se - Filmos hemsida

Filmen om Erdogan passar bra för undervisning i grundskolans och gymnasiets samhällsorienterande ämnen. Här enligt några exempel ur det centrala innehållet i Lgr11 och Gy11, se www.skolverket.se.

I årskurs 7-9, Samhällskunskap, Lgr11

- Information och kommunikation:

"Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer" och

"Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av om- världen. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet"

- Rättigheter och rättsskipning:

"Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter"

- Beslutsfattande och politiska idéer:

"Några olika stats- och styrelseskick i världen",

"Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter" och

"Europeiskt och nordiskt samarbete, dess bakgrund och innehåll"

I gymnasiet, Samhällskunskap 1a1, 1a2, 1b, 2 och 3, Gy11

"Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier"

"Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering"

I gymnasiet, Medier, samhälle och kommunikation 1, Gy11

"Mediernas tillkomst, utveckling och påverkan ur ett historiskt och dagsaktuellt perspektiv. Mediernas roll i samhället och deras betydelse för demokratin och samtidskulturen"

"Analog och digitala medietillämpningars betydelse för medieutvecklingen såväl historiskt som nationellt och globalt samt som plattform för nationell och internationell opinionsbildning"

I gymnasiet, Svenska 1, centralt innehåll:

Informationssökning i olika medier och källor. Hur man bedömer informationens rimlighet samt hur texters avsändare påverkar innehållet.